

Brussel, 17 december 2024
(OR. en)

17028/24

COSCE 6
COPS 703
CFSP/PESC 1833

RESULTAAT BESPREKINGEN

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
nr. vorig doc.:	16645/24
Betreft:	Conclusies van de Raad over de prioriteiten van de EU voor samenwerking met de Raad van Europa in de periode 2025-2026

In de bijlage vinden de delegaties de conclusies van de Raad over de prioriteiten van de EU voor samenwerking met de Raad van Europa in de periode 2025-2026, die de Raad op 17 december 2024 heeft goedgekeurd.

Conclusies van de Raad over de prioriteiten van de EU voor samenwerking met de Raad van Europa in de periode 2025-2026

1. Het 75-jarig jubileum van de Raad van Europa (RvE) in 2024 was een belangrijke gelegenheid om meer richtbaarheid te geven aan de positieve impact op het dagelijks leven van mensen en de aanmerkelijke verwezenlijkingen op het gebied van mensenrechten, democratie, en de rechtsstaat in Europa, waar de organisatie al meer dan driekwart eeuw garant voor staat.
2. In 2025, het jaar waarin de EU viert dat 25 jaar geleden het Handvest van de grondrechten werd afgekondigd en de RvE het 75-jarig bestaan van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM) viert, zullen de bescherming en bevordering van de grondrechten van uiterst belang blijven in onze gezamenlijke werkzaamheden.
3. De EU blijft zich ten volle inzetten voor de doeltreffende werking van het verdragssysteem van de RvE en voor de uitvoering van de RvE-verdragen waartoe zij is toegetreden.
4. In de huidige context van aanhoudende druk op het multilaterale institutionele stelsel stelt de EU zich tot doel het strategisch partnerschap met de RvE nog meer op de voorgrond te plaatsen als een belangrijk voorbeeld van doeltreffende multilaterale samenwerking op het gebied van mensenrechten, democratie en de rechtsstaat, waarbij regionale vrede, stabiliteit en welvaart worden bevorderd.
5. De EU is in politiek, financieel en juridisch opzicht de belangrijkste institutionele partner van de RvE, zoals is bevestigd in de verklaring van Reykjavik van mei 2023. De EU zal nauw samenwerken met de RvE om de effectieve uitvoering van de verklaring te waarborgen. In overeenstemming met de verklaring van Reykjavik zal de EU de RvE ondersteunen bij de voortzetting van zijn hervormingsproces met het oog op meer transparantie, efficiëntie en doeltreffendheid, onder meer door zich te richten op activiteiten waarvoor de RvE comparatieve voordelen biedt.
6. De EU benadrukt opnieuw haar gehechtheid aan het EVRM en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), met inbegrip van de effectieve en tijdige tenuitvoerlegging van zijn arresten. Zij blijft vastbesloten toe te treden tot het EVRM en ziet uit naar de verdere werkzaamheden voor de verwezenlijking van dit belangrijke doel, dat is verankerd in artikel 6, lid 2, van het VEU.

7. De aanslepende aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne blijft de Europese vrede en veiligheid onder druk zetten, alsook de democratische waarden en de mensenrechten, waarop de Europese Unie is gegrondvest. De EU zal nauw blijven samenwerken met de RvE om Rusland en zijn leiders volledig ter verantwoording te roepen voor het voeren van een aanvalsoorlog tegen Oekraïne en voor andere meest ernstige misdrijven naar internationaal recht, alsook voor de immense schade die deze oorlog aanricht. Beide organisaties blijven zich inzetten voor het recht van slachtoffers op gerechtigheid en schadeloosstelling, en voor garanties van niet-herhaling. Zij zullen blijven samenwerken aan de oprichting van een speciaal tribunaal voor het misdrijf agressie tegen Oekraïne, zodat het door het Internationaal Centrum voor de vervolging van het misdrijf agressie tegen Oekraïne verzamelde bewijsmateriaal kan worden overgedragen aan en gebruikt worden in het speciaal tribunaal. De EU, als volwaardige deelnemer aan het schaderegister voor Oekraïne, en de RvE zullen blijven samenwerken om een internationaal alomvattend compensatiemechanisme op te zetten.
8. De EU zal actief betrokken blijven bij de activiteiten van de RvE ter ondersteuning van Oekraïne en zijn bevolking, onder meer bij de uitvoering door de RvE van het actieplan voor Oekraïne “Resilience, Recovery and Reconstruction” (veerkracht, herstel en wederopbouw) 2023-2026, en bij de werkzaamheden van de Adviesgroep kinderen van Oekraïne.
9. De uitbreiding van de EU is een strategische investering in vrede, veiligheid, stabiliteit en welvaart op het hele continent en een krachtig instrument voor de bevordering van de mensenrechten, democratie en de rechtsstaat, waarop de EU en de RvE zijn gegrondvest. De EU zal nauw blijven samenwerken met de RvE en zijn deskundigen en toezichthoudende instanties bij het verstrekken van richtsnoeren op deze gebieden. Via de gezamenlijke programma’s van de EU en de RvE, zullen beide organisaties steun blijven verlenen aan de hervormingen om te voldoen aan de criteria voor EU-lidmaatschap die betrekking hebben op de mensenrechten, democratie en de rechtsstaat.
10. De EU is ingenomen met de samenwerking tussen de RvE en het Belarussische maatschappelijk middenveld en de Belarussische democratische krachten, onafhankelijke media en journalisten en mensenrechtenverdedigers, onder meer in het kader van de RvE-contactgroep, en met de vestiging in Vilnius van het RvE-informatiepunt voor Belarussen.

11. Ook zal de EU zich samen met de RvE buigen over manieren om de samenwerking met Russische onafhankelijke actoren uit het maatschappelijk middenveld, onafhankelijke media en journalisten en mensenrechtenverdedigers, die binnen en buiten Rusland actief zijn, te versterken.
12. Het beleid voor het zuidelijk nabuurschap van de Raad van Europa en het Europees Centrum voor wereldwijde interdependentie en solidariteit zijn van cruciaal belang geweest voor het versterken van de dialoog en de samenwerking tussen het noorden en het zuiden, het aanmoedigen van solidariteit en het bevorderen van stabiliteit in zowel Europa als zijn naburige regio's. De EU zal de werkzaamheden van het Noord-Zuidcentrum van de RvE blijven ondersteunen.
13. Momenteel reikt de invloed van de RvE tot ver buiten de grenzen van het Europese continent, aangezien veel van zijn verdragen wereldwijd openstaan voor ondertekening en verschillende van zijn mechanismen in de hele wereld werkzaam zijn. De EU zal de toetreding van niet-Europese staten tot de meest relevante RvE-verdragen blijven bevorderen. Bijzondere aandacht zal uitgaan naar de verdragen waarmee justitiële samenwerking met derde landen bij de bestrijding van zware grensoverschrijdende criminaliteit, met name georganiseerde criminaliteit, kan worden versterkt.
14. De EU zal blijven handelen in partnerschap met de RvE wanneer zij in haar externe betrekkingen op basis van het vernieuwde actieplan van de EU inzake mensenrechten en democratie (2020-2027) uitvoering geeft aan haar prioriteiten.
15. De EU is de grootste donor van extrabudgettaire middelen van de RvE. Het totale cumulatieve budget van onze gezamenlijke programma's is gestegen van 95 miljoen EUR in 2013 tot 245 miljoen EUR in 2023. In 2025-2026 is de EU voornemens om – naast onze regionale faciliteiten in de (potentiële) kandidaat-lidstaten en in de buurlanden van de Unie – de opzet, ontwikkeling en uitvoering van groeibevorderende institutionele, bestuurlijke en structurele hervormingen in haar lidstaten verder te ondersteunen via het instrument voor technische ondersteuning.

16. De EU zal ernaar streven de zichtbaarheid van en de communicatie over de concrete resultaten van de samenwerking tussen de EU en de RvE te verbeteren, onder meer door middel van gezamenlijke verklaringen en evenementen op hoog niveau over onderwerpen van gemeenschappelijk belang. Blijvende betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld kan ook bijdragen tot een betere zichtbaarheid.
17. De volgende twee jaar zal de wederzijds voordelige samenwerking tussen de EU en de RvE zich verder ontwikkelen aan de hand van de drie belangrijkste pijlers van het strategisch partnerschap, namelijk politieke dialoog, juridische samenwerking en programmatische samenwerking, met bijzondere aandacht voor de volgende onderling verbonden en elkaar versterkende prioriteiten op het gebied van mensenrechten, democratie en de rechtsstaat:

MENSENRECHTEN

18. De afschaffing van de doodstraf en de uitbanning van foltering en andere vormen van wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing zijn essentieel om de menselijke waardigheid te waarborgen en het recht op leven te handhaven. De EU zal steun blijven verlenen voor meer bewustmakings- en belangenbehartigingsactiviteiten ter bevordering van een open, transparant en democratisch debat over de volledige afschaffing van de doodstraf, onder meer door middel van een jaarlijkse gezamenlijke verklaring van de EU en de RvE tegen de doodstraf. De EU blijft zich ook inzetten voor de uitbanning van alle vormen van foltering en mishandeling, met inbegrip van de bevordering van gerechtigheid en schadeloosstelling voor slachtoffers en een sterkere betrokkenheid van overlevenden.
19. De EU herhaalt dat zij zich inzet voor de bevordering en bescherming van de vrijheid van meningsuiting, waaronder de mediavrijheid en de veiligheid van journalisten en mediawerkers, zowel online als offline. Dit omvat onder meer het ondersteunen van onafhankelijke en pluralistische media en ervoor zorgen dat er verantwoording wordt afgelegd voor misdrijven tegen journalisten. De EU zal het werk van het platform van de RvE voor de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten op de voet volgen om bedreigingen te monitoren en de bescherming te verbeteren, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar degenen die verslag doen vanuit conflictgebieden, onderzoek doen naar corruptie en melding maken van mensenrechtenschendingen.

20. De EU zal het werk van nationale mensenrechteninstellingen, mensenrechtenverdedigers en maatschappelijke organisaties blijven steunen. Samenwerking met de RvE is ook belangrijk voor EU-mechanismen zoals het mechanisme ter verdediging van de mensenrechten ProtectDefenders. De EU zal een voortrekkersrol op zich nemen bij de bevordering van een veilige en faciliterende online- en offline-omgeving voor het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers, waaronder die in ballingschap. De EU zal bijzondere aandacht besteden aan onrechtmatige internetsurveillance en zich verzetten tegen wettelijke en bestuursrechtelijke maatregelen die de ruimte voor het maatschappelijk middenveld beperken. De EU zal elke vorm van represailles tegen mensenrechtenverdedigers die samenwerken, trachten samen te werken of hebben samengewerkt met de RvE, veroordelen.
21. De EU zal haar werkzaamheden ter bevordering van gendergelijkheid en ter voorkoming en bestrijding van huiselijk, seksueel en gendergerelateerd geweld intensiveren, onder meer, in voorkomend geval, via de uitvoering van het Verdrag van Istanbul. De EU heeft het Verdrag van Istanbul inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld geratificeerd voor de zaken die onder haar exclusieve bevoegdheid vallen, namelijk de instellingen en het openbaar bestuur van de Unie, en justitiële samenwerking in strafzaken, asiel en non-refoulement. De EU zal ook synergieën tot stand brengen tussen de verschillende politieke en juridische kaders inzake de uitoefening van hun mensenrechten door vrouwen en meisjes en gendergelijkheid, waarbij de nadruk zal worden gelegd op een betere uitvoering van die kaders.
22. Beide organisaties zullen gezamenlijke inspanningen leveren om de naleving, bescherming en verwezenlijking van de rechten van het kind te bevorderen, zoals uiteengezet in de respectieve strategieën van de EU en de RvE. Er moet bijzondere aandacht uitgaan naar de participatie van kinderen, geïntegreerde kindbescherming, kindvriendelijke justitie, digitale empowerment en bescherming, inclusie van kinderen in nood en kinderen in conflictgebieden, in overeenstemming met de onlangs geactualiseerde richtsnoeren van de EU over kinderen en gewapende conflicten. De EU en de RvE zullen ook de gezamenlijke inspanningen voortzetten die gericht zijn op het welzijn en de bescherming van Oekraïense kinderen, met name de kinderen die onrechtmatig zijn gedeporteerd, onder dwang zijn overgebracht en illegaal zijn geadopteerd in Rusland, waarbij zij eisen dat de kinderen veilig terugkeren en de ouders verantwoording afleggen, en de activiteiten van de Internationale Coalitie voor de terugkeer van Oekraïense kinderen ondersteunen.

23. De EU zal haar samenwerking met de RvE blijven versterken terwijl zij stappen zet om haar strategie voor een doeltreffendere bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen in de praktijk te brengen, waarbij drie kernaspecten de boventoon voeren, te weten preventie, ondersteuning van onderzoeken en bijstand aan slachtoffers. De EU zal het Verdrag inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (Verdrag van Lanzarote) onder de aandacht blijven brengen en doeltreffend blijven samenwerken met het Comité van de Partijen bij het Verdrag inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik.
24. De EU zal ook blijven deelnemen aan de activiteiten van de RvE met betrekking tot de mensenrechten van migranten, asielzoekers en vluchtelingen, met name het grondrecht om asiel aan te vragen en het beginsel van non-refoulement. In dit verband zal de EU bijzondere aandacht besteden aan vrouwen en personen in kwetsbare situaties, zoals niet-begeleide kinderen, LHTBI-personen, personen met een handicap of personen die het slachtoffer zijn van discriminatie of geweld, alsook aan de instrumentalisering van migranten. De EU zet zich in voor de handhaving van de mensenrechten en procedurele waarborgen ten aanzien van alle asielzoekers, vluchtelingen en migranten, ongeacht hun status, in overeenstemming met onze internationale verplichtingen en het migratie- en asielpact van de EU en de richtlijn tijdelijke bescherming.
25. De EU zal blijven samenwerken met de RvE en zijn Groep van deskundigen inzake actie tegen mensenhandel (GRETA), in overeenstemming met de EU-strategie voor de bestrijding van mensenhandel en de herziene richtlijn inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, teneinde de preventie van en de respons op mensenhandel te verbeteren, slachtoffers beter te beschermen en te ondersteunen en weerbaarder te maken, en de regionale samenwerking voor de internationale dimensie van dit misdrijf te versterken.

26. Hoewel de EU voorstander blijft van een sterker optreden van de RvE op het gebied van migrantensmokkel in overeenstemming met het bestaande kader van het RvE-actieplan van 2020 ter bevordering van internationale samenwerking en onderzoeksstrategieën, is de EU van mening dat de nadruk moet liggen op de herziening en monitoring van de bestaande rechtskaders op VN- en EU-niveau, in plaats van op de voorbereiding van een nieuw RvE-verdrag op dit gebied.
27. De EU zal samenwerken met de RvE bij het opvoeren van de inspanningen voor de bestrijding van discriminatie, met aandacht voor meervoudige en overlappende discriminatie, waaronder op grond van geslacht, ras, huidskleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of geloofsovertuiging, politieke of enige andere mening, eigendom, geboorte, handicap, leeftijd, seksuele gerichtheid en genderidentiteit. De EU zal de uitwisselingen over beleid en initiatieven ter bestrijding van racisme, antiziganisme, antisemitisme en moslimhaat voortzetten. De EU zal ook het volledige en gelijke genot van de mensenrechten door LHBTI-personen bevorderen, in overeenstemming met de jurisprudentie van het Hof en de toepasselijke normen. Zij zal nauw samenwerken met de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid (ECRI) en alle andere gespecialiseerde afdelingen en functies.
28. Overeenkomstig de desbetreffende artikelen over non-discriminatie in het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie zullen de EU en de RvE samenwerken om de eerbiediging van diversiteit te bevorderen door de mensenrechten van personen die tot nationale minderheden behoren te beschermen en te bevorderen overeenkomstig de toepasselijke normen van de RvE en aanbevelingen van de Commissie van Venetië.
29. Er zal ook bijzondere aandacht uitgaan naar gezamenlijke activiteiten om de verspreiding van haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen (online en offline) tegen te gaan. De RvE blijft een bevoorrechte partner van de EU in het kader van de Groep op hoog niveau voor de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven en de uitvoering van de desbetreffende aanbevelingen van de RvE.

30. De nauwe samenwerking met betrekking tot het recht op privacy en gegevensbescherming zal worden voortgezet, onder meer door het gemoderniseerde Verdrag tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens (Verdrag 108+) te bevorderen en bij te dragen aan de werkzaamheden van het Raadgevend Comité van de RvE van Verdrag 108 (T-PD).
31. Voorts wordt onverminderd ingezet op de eerbiediging van de rechten van personen tegen wie een strafprocedure wordt gevoerd, met name het recht op een onpartijdig gerecht en de rechten van de verdediging. De EU blijft de instrumenten van de RvE inzake justitiële samenwerking in strafzaken onder de aandacht brengen om het gemeenschappelijk begrip van de internationale normen op dit gebied verder te verbeteren. De aanbeveling uit 2022 betreffende procedurele rechten van verdachten en beklaagden die onderworpen zijn aan voorlopige hechtenis en betreffende materiële detentieomstandigheden bevat minimumnormen inzake voorlopige hechtenis, celruimte, in de open lucht doorgebrachte tijd, voeding en gezondheidszorg, alsook initiatieven met het oog op re-integratie en sociale rehabilitatie. De EU zal op die gebieden nauw met de RvE blijven samenwerken in het kader van de financiering die uit hoofde van het programma Justitie van de Commissie wordt verstrekt voor het netwerk van gevangentoezichthouders.
32. Daarnaast zal de EU haar samenwerking met de RvE verder versterken om hoge internationale normen voor de rechten van slachtoffers van misdrijven te bevorderen, zoals benadrukt in de EU-strategie inzake de rechten van slachtoffers (2020-2025). Deze samenwerking is met name waardevol in het licht van de aanneming van de aanbeveling van de Raad van Europa over rechten, diensten en ondersteuning van slachtoffers van strafbare feiten op 15 maart 2023 en de aanneming van het voorstel van de Commissie voor de herziening van de richtlijn slachtofferrechten op 12 juli 2023. Samenwerking op dit gebied zal bijdragen tot een versterking van het kader voor de ondersteuning en bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, tot een meer op slachtoffers gerichte rechtspleging, en bijgevolg tot meer veiligheid voor alle burgers.

33. In het kader van de economische en sociale rechten zal de EU tezamen met de RvE werken aan de eerbiediging, bescherming en naleving van de mensenrechten in overeenstemming met het Europees Sociaal Handvest en het herziene Europees Sociaal Handvest, rekening houdend met de toezeggingen in het kader van de Verklaring van Vilnius. De EU zal ook met de RvE blijven samenwerken op het gebied van de integratie van de Roma en de uitvoering van de toezeggingen die zijn gedaan tijdens de sociale top van de EU in 2021 in Porto.
34. De EU volgt mogelijke nieuwe normatieve ontwikkelingen op het gebied van het mensenrecht op een schoon, gezond en duurzaam milieu op de voet. Dit omvat het versterken van de coördinerende rol van de EU bij de strijd tegen klimaatverandering en bij het opbouwen van weerbaarheid tegen de gevolgen ervan, alsook besprekingen over de behoefte aan en de haalbaarheid van een of meer nieuwe instrumenten op het gebied van mensenrechten en milieu, waarbij rekening wordt gehouden met de groeiende jurisprudentie ter zake. De EU zal ondersteuning verlenen voor de uitvoering van de aanbeveling van het Comité van Ministers over de mensenrechten en de bescherming van het milieu, in combinatie met een verdere integratie van milieuaangelegenheden. Voorts erkent de EU de cruciale rol van verdedigers van milieugerelateerde mensenrechten en zal zij hun inspanningen om milieudelicten aan te pakken, ondersteunen.
35. De bestrijding van milieucriminaliteit is een andere belangrijke prioriteit voor beide organisaties. Op 7 juni 2024 hebben deskundigen overeenstemming bereikt over de tekst van het nieuwe Verdrag inzake de bescherming van het milieu door middel van strafrecht. Het verdrag bevat een uitgebreide en actuele lijst van strafbare feiten en bepalingen inzake sancties en handhaving, en biedt mogelijkheden voor meer internationale samenwerking om de strijd tegen milieudelicten verder op te voeren. De EU en de RvE zullen samenwerken om politieke steun voor deze ambitieuze tekst te vinden en het verdrag onder de aandacht van internationale partners te brengen.
36. Als partij bij het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa (Verdrag van Bern) zal de EU blijven werken aan de integratie van natuurbescherming en -herstel in de bredere milieugenda van zowel de EU als de RvE, en zal zij bijdragen aan de inspanningen om de financiële stabiliteit van het verdrag op lange termijn te waarborgen.

37. De EU zal, in overeenstemming met haar AI-verordening, met de RvE blijven werken aan een verantwoorde, op de mensenrechten gerichte en duurzame aanpak ten aanzien van de ontwikkeling, het ontwerp en het gebruik van artificiële intelligentie. Na de ondertekening door de EU van het Kaderverdrag van de Raad van Europa over artificiële intelligentie en de mensenrechten, de democratie en de rechtsstaat (Verdrag van Vilnius) zal de Unie streven naar een snelle ratificatie ervan. De EU erkent de rol van de Raad van Europa bij het vaststellen van mondiale normen, zoals geïllustreerd door het kaderverdrag, en zal bijdragen tot de bevordering ervan en deelnemen aan de ontwikkeling van een aanbeveling van de RvE over gelijkheid en artificiële intelligentie, waarbij zij ook zal streven naar verenigbaarheid met de AI-verordening van de EU en met andere EU-normen en -standaarden. De EU blijft pleiten voor de bevordering en bescherming van de mensenrechten in digitale omgevingen.
38. De EU blijft ijveren voor een wereldwijd, open, vrij en veilig internet, alsook voor verantwoordelijk platformbeheer en verantwoordelijke inhoudsmoderatie. Tegelijkertijd blijft zij blokkeringen van het internet, onlinecensuur en onrechtmatig onlinetoezicht veroordelen, desinformatie bestrijden en de integriteit van informatie en de bescherming van minderjarigen online bevorderen.
39. In lijn met de toegenomen aandacht voor kwesties in verband met het bedrijfsleven en de mensenrechten op internationaal niveau en de onlangs aangenomen richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid, zal de EU met de RvE samenwerken om ondernemingen meer verantwoordelijk te stellen voor de negatieve effecten van hun activiteiten op de mensenrechten en het milieu, ook in hun waardeketens, en om de daadwerkelijke toegang van slachtoffers tot de rechter te versterken.
40. De EU is overtuigd van de wezenlijke waarde die de werkzaamheden van de Commissaris voor de Mensenrechten hebben voor de uitvoering van de missie van de Raad van Europa, en is bereid nauwer met het Bureau van de Commissaris samen te werken bij de uitvoering van de prioriteiten voor samenwerking tussen de EU en de RvE.

DEMOCRATIE

41. De EU zal blijven samenwerken met de RvE om de democratie in heel Europa te versterken. Beide organisaties zullen samen buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging, waaronder desinformatiecampagnes en verdraaiing van de geschiedenis, bestrijden. Daarnaast zullen zij ook zij aan zij de bestaande uitdagingen voor en aanvallen op de democratie aanpakken, door strategische rechtszaken tegen publieke participatie tegen te gaan en hun schouders te zetten onder vrije en eerlijke verkiezingen, transparantere en inclusievere democratische processen en kaders, en meer burgerparticipatie.
42. De EU en de RvE zullen samenwerken om de vrijheid van vergadering en vereniging te waarborgen, hetgeen onmisbaar is voor een gunstig klimaat voor het maatschappelijk middenveld en de actieve democratische participatie van burgers. Zinnvolle betrokkenheid van en bij het maatschappelijk middenveld blijft van het uiterste belang voor de EU. De routekaart voor samenwerking met het maatschappelijk middenveld van de secretaris-generaal van de RvE biedt meerdere goede ideeën, zoals de opname van een pijler voor het maatschappelijk middenveld in de werkzaamheden van het nieuwe stuurcomité voor de democratie (CDDEM). De EU staat klaar om bij te dragen aan het werk van het CDDEM, waaronder de concrete toepassing van de Beginselen voor Democratie van Reykjavik.
43. De EU en de kandidaat-lidstaten voor toetreding tot de EU zijn aanmerkelijk gebaat bij de deskundigheid van de Commissie van Venetië wat betreft het verbeteren van de constitutionele normen en de kieswet. De EU zal streven naar verdere verdieping van haar samenwerking met de Commissie van Venetië bij het stimuleren van electorale hervormingen, waaronder hervormingen die zijn gebaseerd op de aanbevelingen van EU-verkiezingswaarnemingsmissies.
44. Op het gebied van onderwijs zullen de EU en de RvE samenwerken om een inclusieve, innovatieve en onderling verbonden Europese ruimte voor hoger onderwijs te ontwikkelen, met bijzondere aandacht voor de bescherming en bevordering van fundamentele academische waarden, zoals academische vrijheid. Zij zullen de erkenning van kwalificaties in de hele ruimte en de uitvoering van de Erkenningsovereenkomst van Lissabon en de beginselen daarvan blijven ondersteunen. De EU en de RvE zullen ook hoogwaardige burgerschapsvorming blijven bevorderen.

45. Sterk ontwikkelde taalvaardigheden zijn essentieel voor leren, integratie, inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en sociale cohesie. De EU zal haar samenwerking met het Europees Centrum voor moderne talen van de RvE voortzetten om excellentie en innovatie in het taalonderwijs en de implementatie van doeltreffend taalonderwijsbeleid te bevorderen. Daarnaast is er aandacht voor hoogwaardig onderwijs voor migranten – hoogontwikkelde taalvaardigheden worden transversale sleutelcompetenties die leren, integratie, inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en sociale cohesie ondersteunen. Meertalig onderwijs is belangrijk ter ondersteuning van de democratie en de inclusieve participatie van alle burgers, met inbegrip van personen die tot minderheden behoren.
46. Met het jongerenpartnerschap werken de EU en de RvE al lang succesvol samen op het gebied van jeugdzaken, door synergieën en samenwerking rond onderwerpen van gemeenschappelijk belang te bevorderen ten voordele van jeugdwerk, jeugdbeleid en jeugdonderzoek. In 2025-2026 zal de EU haar aandacht richten op het mainstreamen van jeugdbelangen in het beleid en op de uitvoering van de Europese jeugdwerkagenda. Ook zal zij onderzoeksprojecten uitvoeren naar de geestelijke gezondheid en het welzijn van jongeren, naar jongerenparticipatie en naar jongeren op het platteland.
47. Daarnaast zal de constructieve samenwerking worden voortgezet voor kwesties van wederzijds belang op het gebied van **sport**, zoals de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en discriminatie, veilige sport en de bevordering van gendergelijkheid. De EU steunt de belangrijkste doelstellingen en beginselen van het *Verdrag van Macolin inzake de manipulatie van sportwedstrijden*, en bevestigt opnieuw hoe belangrijk het is manipulatie van sportwedstrijden te blijven bestrijden.
48. Culturele rechten kunnen uitoefenen is van cruciaal belang om duurzame ontwikkeling te bereiken. De EU zal blijven samenwerken met de RvE ter bevordering van de toegang tot culturele en artistieke activiteiten, artistieke vrijheid, culturele diversiteit, creativiteit en de erkenning van de rechten van auteurs, kunstenaars en culturele en creatieve professionals.

49. Onze gevestigde samenwerking op het gebied van cultureel erfgoed zal worden voortgezet met de volgende edities van de Europese erfgoeddagen. Ook zal worden bekeken of verdere samenwerking mogelijk is op gebieden zoals de bijdrage van cultureel erfgoed aan horizontale maatschappelijke thema's zoals intergenerationele rechtvaardigheid en de toegang van jongeren tot cultuur, een leefomgeving van hoge kwaliteit, en de bescherming van erfgoed tegen natuur- of door de mens veroorzaakte rampen.
50. De EU zal het potentieel van het uitgebreide partieel akkoord inzake culturele routes van de RvE voor culturele samenwerking, duurzame territoriale ontwikkeling, sociale cohesie en Europese eenheid blijven stimuleren.

RECHTSSTAAT

51. De deskundige, normerende en toezichthoudende rol van de RvE is van cruciaal belang in de context van het jaarlijkse uitbreidingspakket van de EU en de rechtsstaatcyclus, met inbegrip van de voorbereiding van de jaarlijkse rechtsstaatverslagen, het EU-scorebord voor justitie en de voortdurende verbetering van de EU-instrumenten ter bescherming van de rechtsstaat, en niet in de laatste plaats het corruptiebestrijdingspakket. Samenwerking met de Commissie van Venetië, Greco, Moneyval, Cepej en alle andere relevante organen van de RvE zal de komende jaren een topprioriteit blijven. In dezelfde geest ziet de EU uit naar voortzetting van onze samenwerking op het gebied van het beleid inzake justitiële opleiding, aangezien een bekwaam en efficiënt gerechtelijk apparaat een eerste vereiste is om de rechtsstaat en de grondrechten van de burgers te waarborgen.
52. De EU zal zich blijven inzetten voor de eerbiediging en bevordering van de uitvoering van normen en maatregelen tegen corruptie en witwaspraktijken, onder meer ten behoeve van de bescherming van klokkenluiders die inbreuken op deze gebieden melden, in de EU-lidstaten en in de uitbreidings- en nabuurschapsgebieden van de EU. De Europese Commissie zal, zoals vermeld in de mededeling van 2023 over corruptiebestrijding, met de andere instellingen in gesprek blijven over de mogelijkheid om toe te werken naar volledige deelname van de EU aan de Greco.

53. In overeenstemming met de EU-drugsstrategie 2021-2025, het EU-drugsactieplan 2021-2025 en de conclusies van de Raad over een op mensenrechten gebaseerde aanpak in drugsbeleid, waarin het politieke kader en de prioriteiten voor het drugsbeleid van de EU uiteen worden gezet, zal de EU haar nauwe samenwerking met de Internationale Samenwerkingsgroep inzake drugs en verslaving van de RvE (Pompidou-groep) voortzetten om kennis, steun en oplossingen te bieden voor een doeltreffend, empirisch onderbouwd drugsbeleid, dat de mensenrechten ten volle eerbiedigt.
54. De EU is vastbesloten nauw met de RvE samen te werken om de eerbiediging, bescherming en naleving van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden te bevorderen door rechtenconforme wetgeving en beleidsmaatregelen op het gebied van terrorismebestrijding aan te bevelen en te bevorderen. De EU zal ook streven naar het verbeteren van de strafrechtelijke respons op gebieden als radicalisering en de re-integratie en rehabilitatie van daders van terroristische misdrijven. Terrorismebestrijdingsmaatregelen, waaronder maatregelen ter bestrijding van de financiering van terrorisme, moeten de mensenrechten eerbiedigen en mogen niet worden gebruikt om, in strijd met het internationaal recht, de maatschappelijke ruimte in te perken.
55. Ook op het gebied van justitiële en politieke samenwerking in strafzaken zal de EU met de RvE blijven samenwerken bij aangelegenheden die verband houden met wederzijdse bijstand en andere vormen van justitiële samenwerking, onder meer door te ijveren voor het Verdrag van Boedapest inzake cybercriminaliteit (Verdrag van Boedapest) en het tweede aanvullend protocol daarbij inzake nauwere samenwerking dat de bewaring en uitwisseling van elektronisch bewijsmateriaal mogelijk maakt. De EU zal ook met de RvE blijven samenwerken op het gebied van aangelegenheden die verband houden met het Verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven en de financiering van terrorisme (Verdrag van Warschau), met name in het kader van de lopende onderhandelingen over een aanvullend protocol bij het verdrag, dat tot doel heeft de doeltreffendheid van de ontneming van vermogensbestanddelen te verbeteren en tegelijkertijd de grondrechten van de betrokken personen doeltreffend te beschermen.
56. De EU zal ook met de RvE samenwerken op het gebied van de illegale handel in cultuurgoederen, met name in het kader van het aankomende EU-actieplan inzake de illegale handel in cultuurgoederen. Zij zal zich blijven inzetten voor het Verdrag van de RvE inzake misdrijven met betrekking tot cultuurgoederen (Verdrag van Nicosia), dat tot doel heeft de illegale handel in en vernietiging van cultuurgoederen te voorkomen en te bestrijden.